

ECOUL INTERNAȚIONAL AL VICTORIEI INSURECȚIEI NAȚIONALE ANTIFASCISTE DIN AUGUST 1944

de

Dr. TRAIAN BUNESCU

Piatră de hotar în istoria contemporantă a României, victoria insurecției naționale antifasciste din august 1944 a intrat în conștiința poporului român ca unul dintre cele mai însemnate evenimente, cu profunde și durabile semnificații pentru viitorul său.

Avind rădăcini în puternicele bătălii de clasă din deceniul al patrulea al veacului nostru, intensificate în perioada dictaturii militaro-fasciste victoria insurecției din august 1944 a salvat țara de la iminența dezastrelui național în fața căreia o aduseseră forțele reacționare ale României burghezo-moșierești. Datorită ei, dictatura militaro-fascistă — cea mai neagră pagină din istoria regimului burghezo-moșieresc — a fost înlăturată.

În condițiile redobândirii independenței și suveranității țării, poporul nostru și-a luat soarta în propriile sale mâini. „Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — a marcat o cotitură istorică în dezvoltarea României, lupta antifascistă, democratică, transformându-se rapid într-o mișcare socială de o amploare cum nu a mai cunoscut istoria țării și care a deschis calea celor mai profunde schimbări revoluționare, înfăptuirii idealurilor de libertate și dreptate socială și națională ale poporului român“¹

Proiectată și condusă de partidul comunistilor, insurecția din august '44 a descătușat, întocmai unui uragan, inițiativa creatoare a poporului, ea însăși fiind opera acestuia. De atunci s-a scurs mai bine de un pătrar de veac. Cu toate acestea, actul insurecțional se află lângă noi cu întregul său suport politic și moral, trăind prin toate transformările atât de înnoitoare în producția materială și spirituală a poporului nostru. El a marcat începutul unui urcuș în spre societatea cea mai umană din câte a cunoscut omenirea, societate în care omul se realizează pe sine și, prin aceasta, sensul dezvoltării sale istorice. Pentru că, „De-a lungul celor 27 de ani care au trecut de la eliberarea țării, poporul român, condus de partidul comunist, a desfășurat o uriașă activitate creatoare, la capătul căreia patria noastră, România, se înfățișează ca un stat socialist înfloritor, cu o industrie dezvoltată și o agricultură în plin proces de modernizare, cu o

¹ Nicolae Ceaușescu „Semicentenarul glorios al P.C.R.“, Editura politică, București, 1971, p. 14.

orînduire socială avansată, care asigură condiții de viață tot mai bune tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate“.¹

* * *

*

Victoria insurecției naționale antifasciste și întoarcerea armelor împotriva trupelor hitleriste și horthiste „au avut urmări adînci nu numai pe plan intern, ci și pe plan extern, sub raport militar, strategic, economic, politic și moral“². Marea însemnătate a actului insurecțional constă în faptul că a contribuit nemijlocit la prăbușirea sistemului de ocupație hitlerist în Balcani, grăbind înfrîngerea totală a trupelor fasciste. Cu privire la semnificația acestui eveniment, în acele zile, „Pravda“ scria : „Faptul că România a ieșit din axa fascistă nu are importanță numai pentru poporul român. Presa din străinătate constată în mod just că s-a prăbușit întreaga apărare germană din Balcani. România a fost cea mai de nădejde bază, poziția cheie a imperialismului german în Balcani. Cu greu s-ar putea subaprecia lovitura dată întregului sistem de stăpînire germană în Balcani. Prăbușirea agenturii hitleriste din România ridică în modul cel mai ascuțit în fața celorlalți sateliți ai Germaniei, problema dacă este cazul să participe în continuare la războiul hitlerist tîlhăresc“.³ În această ordine de idei, ziarul englez „Sunday Times“ consemna următoarele în coloanele sale : „Prăbușirea Germaniei în Balcani este astăzi un fapt sigur și aceasta se datorește acțiunii României... Ruptura României cu Axa și trecerea ei de partea aliaților tradiționali va însemna poate pentru Germania o lovitură de moarte, nu numai pentru că astfel ea pierde ultimele rezerve mai însemnate de petrol, dar și pentru că astfel înaintării rușilor li se deschid trei căi ; una împotriva Bulgariei, al cărei curs va suferi probabil o modificare în momentul în care primul soldat rus va apărea la frontiera sa ; împotriva Jugoslaviei și Adriaticii, unde este sigur că populația se va ridica pretutindeni împotriva resturilor armatei germane ; și împotriva pusteii maghiare, Budapestei și Vienei, lucru prin care s-ar ajunge la prăbușirea regimului maghiar parazit și la o revoltă în Cehoslovacia“.⁴

Faptul că România a ieșit din războiul antisovietic și a întors armele împotriva Germaniei hitleriste, a constituit un exemplu încurajator pentru celelalte popoare dominate de cel de al treilea Reich. „Acțiunea română — scria ziarul argentinian „La Nacion“ — deschide o breșă în sud-estul fortăreței hitleriste, prin care nu vor întîrzia să se precipite celelalte țări balcanice ... Această onoare și acest risc i-a revenit României“.⁵ Organul de presă al Partidului Comunist Francez „l'Humanité“ sublinia pe bună dreptate faptul că „Poporul român dă exemplu“.⁶

¹ Ibidem, p. 17—18.

² Ion Popescu — Puțuri, „Însemnătatea istorică a insurecției din România“, august '44, Colecția „Biblioteca de istorie“, București, 1971, p. 206.

³ „Pravda“ din 22 august 1944.

⁴ „Sunday Times“ din 27 august 1944.

⁵ „La Nacion“ din 26 august 1944.

⁶ „l'Humanité“ din 4 septembrie 1944.

În timp ce forțele progresiste din întreaga lume își manifestau atât bucuria cât și simpatia pentru curajul exemplar al României, căpeteniile hitleriste turbau de furie împotriva poporului român. Luate prin surprindere totală, acestea s-au pomenit în fața unei realități care depășea cu mult pe cea a Italiei din 1943.

Pe baza promisiunii categorice făcută la 5 august 1944 de mareșalul Ion Antonescu, Hitler avea certitudinea că România va continua războiul alături de Germania.¹ În timp ce se pregătea operațiunea „Margarethe“, „Statul major al Wehrmachtului a stabilit dinainte un plan pentru cazul când și în România s-ar produce o defecțiune. Când Hitler a aflat de acest lucru, el a interzis categoric continuarea acestor pregătiri, deoarece s-a lăsat convins de mareșalul Antonescu că nu există pericolul unei defecțiuni.“²

La întâlnirea dintre Hitler și Ribbentrop cu Ion Antonescu, care a avut loc la 5 august 1944, „potențaii germani au reușit să-l convingă pe mareșalul român Antonescu să continue lupta contra rușilor alături de germani. Insuși Hitler i-a promis lui Antonescu că vor fi trimise pe frontul român alte divizii germane, în locul diviziilor luate din România, și trimise pe frontul Lembergului. În afară de asta, Hitler i-a spus mareșalului că pe frontul de răsărit situația s-a consolidat, iar pe cel din apus sînt de-ajuns rezervele germane ca să nimicească amenințările anglo-americe.“³ Realitatea survenită între timp a făcut imposibilă respectarea promisiunilor reciproce făcute de conducătorii celor două state. Cu toate acestea, încă în preajma începerii insurecției naționale, ambasadorul Germaniei în România, Killinger, raporta lui Hitler că liniștea și calmul domnesc „pe teritoriul român, unde nu freamătă o frunză, iar Antonescu menține puterea în mâinile sale.“⁴

În urma rapoartelor primite de la generalii Friessner și Gerstenberg cu privire la întorsătura situației din România, Hitler a ordonat ultimului să aresteze guvernul român (este vorba de guvernul Sănătescu) și să formeze „un guvern din generali filogermani.“⁵ În ziua de 24 august, generalul Gerstenberg, de comun acord cu ambasadorul Germaniei la București, baronul von Killinger a raportat că în România „este vorba de o lovitură de stat bine pregătită, în înțelegere cu armata și cu întreaga opoziție. Poporul și trupele fiind informate prin radio își exprimă acordul.“⁶

¹ Csatári Dániel, „Forgószélben“, (În vîltoarea timpului), „Magyar-Román viszony 1940—1945“, (Relații maghiaro-române 1940—1945), Akademiai Kiadó, Budapest, 1969, p. 390.

² „Kriegstagebuch des oberkommandos der Wehrmacht 1940—1945“, (Jurnalul de război al Comandamentului suprem al armatei germane), vol. IV, partea I, p. 15.

³ „Aksam“ din 30 august 1944.

⁴ „Lupta de clasă“, 1959, nr. 8, p. 23.

⁵ Csatári Dániel, *Op. cit.*, p. 400.

⁶ „Kriegstagebuch des oberkommandos der Wehrmacht 1940—1945“, (Jurnalul de război al Comandamentului suprem al armatei germane), vol. IV, partea I, p. 808.

În acele zile de aprigă încleștare cu inamicul, *forțele patriotice și unitățile* armatei române au făcut dovada unei neasemuite responsabilități față de destinele poporului român. Dînd viață chemărilor P.C.R., inamicul a primit o lovitură zguduitoare.

Una din trăsăturile caracteristice majore ale insurecției naționale a constituit-o conspirativitatea pregătirii ei.

În această privință este cit se poate de edificatoare surprinderea și spaima ce s-au abătut asupra căpeteniilor hitleriste din România. Comentatorii presei străine, comparînd de pildă, evenimentele din România cu cele din Italia anului 1943, arătau: „Reînceperea ofensivei sovietice pe frontul românesc acum patru zile corespunde invadării teritoriului italian care a precedat în mod direct anunțul privitor la armistițiul italian. Însă, într-o privință, românii au reușit cu mult mai bine decît italienii. Ei au luat în mod evident, complet prin surprindere pe germani — atît Înaltul comandament cit și Wilhelmstrasse“¹. În același timp, se sublinia faptul că „Germanii au rămas uluiți de desfășurarea evenimentelor și cîteva ore după proclamația română serviciul de informații radio hitlerist n-a comunicat nimic în legătură cu aceasta“². Aceasta, în timp ce în următoarele ore după declanșarea insurecției naționale, în București au avut loc „scene dramatice. Misiunea militară germană nu luase nici un fel de măsuri de prevedere pentru cazul unei lovituri de stat. Generalul Hansen, șeful misiunii germane, și generalul de aviație Gerstenberg au alergat în grabă la legația germană pentru a se consulta cu von Killinger. Însă Killinger, care fusese surprins de vestea loviturii de stat (citește — insurecția armată) la reședința sa de vară în afara Bucureștiului și se întorsese în pripă la legația, nu știa nici el ce să facă“³.

După confirmarea știrii cu privire la răsturnarea guvernului antonescian și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, în clădirea ambasadei germane din București a fost convocată imediat o conferință pentru examinarea situației create. „Generalul Gerstenberg, cu stare de spirit belicoasă, a propus să se înăbușe insurecția și să se ocupe capitala în timp ce alți participanți la conferință s-au pronunțat în favoarea faptului ca să se accepte propunerea privitoare la retragerea nestinjenită a trupelor germane ținînd seama de condițiile create“. În aceeași noapte, însă, s-a primit ordinul lui Hitler care cerea „înăbușirea insurecției cu

¹ „The Christian Science Monitor“, nr. 228 din 24 august 1944.

² „The Washington Post“, nr. 24906 din 24 august 1944, pag. 1. col. 7.

³ Hans Hartl, „Das schicksal des Deuschtums in Rumänien (1938—1945—1953)“, („Soarta germanilor din România 1938—1945—1953“), Editura Holzner, Würzburg, 1958, p. 81.

orice mijloace. În ordin se spunea : «Zdrobiți orice încercare de revoltă. Formați un nou guvern de orientare progermană»¹ În cele din urmă, orice încercare de schimbare a situației a eșuat, deoarece „Insurgenții au zdrobit pînă la urmă rezistența nemților blocați în ambasada germană și în clădirea vecină a Gestapoului, care, sub conducerea ambasadorului Killinger, s-au apărat cu disperare un timp, dar cînd s-au convins că situația lor e lipsită de speranță, au depus armele, iar Killinger și-a tras un glonte în cap, în biroul său, în fața portretului în mărime naturală a lui Hitler“²

În acele condiții dramatice pentru soarta hitleriștilor din București, căpeteniile de la Berlin au început să facă „încercări de a forma un guvern de marionete sub președenția lui Horia Sima, conducătorul organizației fasciste «Garda de fier»³. Dat fiind faptul că în perioada războiului antisovietic „Ion Antonescu l-a servit cu credință pe Hitler, acesta din urmă a ținut în lagăre pe adversarii săi. Acum, însă, cînd fascismul german și-a pierdut o slugă, el a recurs la serviciile celeilalte“⁴. Dușman de moarte al poporului român, „Horia Sima, care vedea în aceasta singura șansă de a crea un guvern care să încerce punerea în practică a ideilor sale, a accepta oferta făcută de Hitler“⁵ Deși la 24 august 1944, Berlinul a anunțat crearea în Germania a unui „guvern național“ românesc condus de Horia Sima, în realitate, acest guvern marionetă a fost creat cu multe luni mai tîrziu — în decembrie 1944, și încă la începutul lunii mai 1945 a fost dizolvat“⁶. Însă, nici un asemenea „guvern“ nu a putut salva de la înfrîngere dușmanii poporului român.

Hotărîrea, abnegația și eroismul de care dădeau dovadă formațiunile patriotice, unitățile militare române, la chemarea P.C.R., în acele zile clocotitoare, mobilizau, îmbărbătau luptătorii din alte țări, între care pe cei din Franța. Redînd această realitate, „Frontul Național“ făcea următoarea precizare : „Această știre care sosește în plină insurecție a Parisului îi va umple de bucurie pe luptătorii noștrii. Reichul primește la est o lovitură teribilă.“⁷ Surprinzînd sentimentele de solidaritate față de luptătorii români, cotidianul „Combat“ scria : „Azi, în Parisul eliberat, cînd bucuria izbucnește și speranța renaște, gîndurile noastre se îndreaptă către prietenii noștri din București“⁸.

Eveniment crucial în istoria contemporană a României, insurecția națională antifascistă din august 1944 are o deosebită semnificație inter-

¹ M. G. Sazina, „Borba rumînskogo naroda zu ustanovlenie i ukreplenie narodno-demokraticheskogo stpoia (1944—1947)“, („Lupta poporului român pentru instaurarea și întărirea orînduirii democrației populare, 1944—1947“), Editura Academiei de științe a U.R.S.S., Moscova, 1963, p. 166.

² Csatári Daniël, *Op cit.*, p. 401.

³ „Pravda“, nr. 206 din 27 august 1944.

⁴ M. G. Sazina, *Op. cit.*, p. 167.

⁵ Andreas Hilgruber, „Hitler, König Carol und marschall Antonescu. Die Deutsch-Rumänischen Beziehungen 1938—1944“, („Hitler, regele Carol și mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române, 1938—1944“), Wiesbaden, 1954, p. 227.

⁶ M. G. Sazina, *Op. cit.*, p. 167.

⁷ „Front Național“, din 24 august 1944.

⁸ „Combat“, nr. 206 din 27 august 1944.

națională. Astfel, descifrând finalitatea mărețului act, ziarul „Pravda“ arăta că „*Lovitura primită de întregul sistem al dominației germane în Ealcani poate fi cu greu subestimată*“.¹ (subl. ns.) La conferința de pace de la Paris, reprezentantul U.R.S.S. făcea următoarea precizare : „La 23 august, când nu erau încă evidente perspectivele desfășurării viitoare a evenimentelor militare și când soarta Germaniei era departe de a fi clară, politică externă a României a luat o întorsătură hotărâtoare.“² Această întorsătură a avut loc „în clipa când nu se precizase clar înfrângerea Germaniei“,³ respectiv „în zilele când nu era evident de partea cui va înclina balanța victoriei“,⁴ atunci când „nu era precizată cu claritate înfrângerea inamicului“.⁵

Redînd starea de spirit din rîndurile opiniei publice internaționale, presa vremii, cu excepția celei fasciste, se ocupa într-o formă amplă de importanța strategică (militară și politică) a actului insurecțional din România. Astfel, ziarul britanic „Daily Herald“ scria cu luciditate că „efectul strategic al acestui act extraordinar (adică al insurecției naționale antifasciste — n.n.) va fi prăbușirea sistemului german de apărare, din punct de vedere militar, iar din punct de vedere politic însemnează îndepărtarea influenței germane din sud-estul european“.⁶ La rîndul său „Le Figaro“ arăta în mod just : „Este prematur să evaluăm toate consecințele pe care le poate avea răsturnarea de situație produsă de România. În orice caz, este un eveniment de mare importanță care a dat una din cele mai sensibile loviri celui de al III-lea Reich. (Subl. ns.) În primul rînd pentru că îl lipsește definitiv de petrolul pe care l-ar mai fi putut extrage. În al doilea rînd, pentru că ar fi imposibil ca celelalte state satelite, Ungaria și Bulgaria, să nu fie și ele antrenate în catastrofa care a și început să existe pentru cel de al III-lea Reich și în consecință să nu caute să se retragă cît mai curînd posibil“.⁷

Reținînd rolul hotărîtor al factorilor interni în schimbarea situației politice, a regimului politic din țările vecine, lovitură primită de ocupantul hitlerist din partea luptătorilor români a fost atît de grea, încît ea a influențat în mod cert lupta popoarelor respective, „deoarece prin această lovitură se prăbușește întregul sistem de dominație german din sud-estul Europei“. Pe bună dreptate, corespondentul american Edmond Stevens arăta că „Săritura acrobatică și dramatică a României din partea cealaltă a liniilor de luptă arată că în adîncul Europei deținute de hitleriști, dezagregarea politică a ținut pe deplin pasul cu evenimentele militare“ și că „Eliberarea Europei captive, începută atît de recent, ia avînt în progresie geometrică. Războiul în Europa se apropie rapid de punctul său culminant“.⁸

¹ „Pravda“, nr. 206 din 27 august 1944.

² „Scinteia“, nr. 601 din 16 august 1946.

³ „Le Figaro“, nr. 270 din 9 iulie 1945.

⁴ „Jurnalul de dimineață“ din 12 iulie 1945.

⁵ Ibidem, din 9 iulie 1945.

⁶ „Daily Herald“, din 25 august 1944.

⁷ „Le Figaro“, nr. 3 din 25 august 1944.

⁸ „The Cristian Monitor“, nr. 222 din 24 august 1944.

În ton cu presa general-democratică, ziarul englez „Sunday Times” arăta : „Prin trecerea României alături de Aliați se dă cea mai mare lovitură militară și economică Germaniei în Balcani. Ultima sursă de petrol de unde se alimenta Germania a fost smulsă din mâinile hitlerismului, grâncle și rezervele economice ale României sînt acum de partea aliaților. Liniile de comunicații cu Bulgaria și Grecia au fost tăiate și cel mai eficace concurs s-a dat trupelor iugoslave de eliberare care vor putea de acum înainte să-și ia tot elanul lor ofensiv. Mai mult decît atît : gestul României a avut o mare rezonanță politică. Bulgaria a hotărît imediat, sub impresia hotărîrii române, ieșirea definitivă din război și a procedat la dezarmarea germanilor aflați pe teritoriul ei”.¹

Analizînd situația din Balcani, prin prisma importanței insurecției naționale antifasciste, influentul ziar „The New-York Times” conclusea : „Ieșirea României din Război a creat pericolul izolării celor 15 divizii aflate în Grecia și Sudul Jugoslaviei. Această ieșire a transformat valea Dunării de la Deltă pînă la punctul unde părăsește frontiera româno-jugoslavă, dintr-o zonă prietenă, într-o zonă ostilă și a dat Uniunii Sovietice posibilități de comunicații neîntrerupte pe 600 mile din Basarabia pînă la frontiera Ungară”.² Tot în legătură cu situația nou creată „Le Parisien Libéré” arăta : „De acum înainte întregul sistem balcanic este deschis armatelor ruse... De fapt, evacuarea întregii Peninsule Balcanice va deveni inevitabilă pentru germani. Sînt aproape acele timpuri cînd Reich-ul va fi redus să apere peste tot propriile sale frontiere”.³ Un alt ziar al vremii arăta că „Din punct de vedere politic, refuzul României de a continua lupta (alături de puterile Axei — n.n.) bate ultimul ceas al Germaniei. Acum, unul după altul și ceilalți sateliți ai Reichului vor părăsi tabăra celui învins”.⁴

Îndeplinindu-și cu sfințenie îndatoririle naționale și internaționale, la îndemnul și sarcinile formulate de P.C.R., armata română s-a angajat cu toate forțele sale la eliberarea patriei de sub trupele hitleriste și horthiste, la înfrîngerea Germaniei naziste. Ajutate de întregul nostru popor și luptînd umăr la umăr cu glorioasele armate sovietice, trupele române au alungat, după lupte grele și înverșunate, trupele hitleriste și horthiste de pe teritoriul patriei noastre.

Într-o emisiune dedicată sărbătoririi zilei de 23 august, postul de radio Moscova făcea următoarea remarcă : „România a rupt atunci alianța cu Hitler și a reușit să dea o ripostă convenită trupelor germane, care au încercat s-o forțeze să continue războiul de partea Germaniei. Nicăieri pe pămîntul românesc nemții n-au reușit să repete evenimentele care au avut loc în Italia de nord în vara anului 1943. Ei n-au reușit să dezarmeze armata română și să ocupe principalele poziții strategice. Puternica ofensivă a Armatei Roșii nu le-a dat răgazul necesar... Trupele românești, ocupînd trecătorile din Carpați, luptau împotriva nemților, care se retrăgeau spre vest. România a început un nou război, dar de data aceasta un

¹ După ziarul „Viitorul”, din 28 august 1944.

² „The New York Times” din 25 august 1944.

³ „Le Parisien Libéré”, din 24 august 1944.

⁴ „Franc Tireur”, din 24 august 1944.

război just, pentru scopuri naționale, pentru eliberarea țării de sub jugul fascist german, pentru recăpătarea independenței, pentru Transilvania¹. Cu privire la desnodământul frontului româno-ungar, generalul colonel Hans Friessner, fostul comandant al Grupului de armate „Ucraina de sud“ care acționa la aripa de sud a frontului germano-sovietic, avea să arate mai târziu : „... cauzele catastrofei pe teatrul de operațiuni româno-ungar sînt de domeniul politicului. Pentru mine nu există nici o îndoială că lucrurile nu ar fi luat o turnură atît de dezastruoasă, dacă România n-ar fi ieșit din alianță chiar în timpul bătăliei și nu ar fi trecut de partea dușmanului comun². Iar istoricul maghiar Csatory Daniel avea să consemneze faptul că „Evenimentele de la 23 august și cele care au urmat au exercitat o mare influență asupra vieții politice interne a Ungariei. Forțele progresiste din Ungaria, în frunte cu Partidul Comunist din Ungaria, au salutată cu mare bucurie evenimentele de la 23 august și au îndemnat poporul ungar să urmeze poporul român³. I. V. Stalin, în mesajul adresat lui W. Churchill la 27 mai 1945 arăta că : „România și Bulgaria au rupt alianța cu Germania hitleristă, au încheiat un armistițiu cu statele aliate și au intrat în război de partea Aliaților, împotriva Germaniei, folosind în acest scop forțele lor armate. Prin aceasta ele și-au adus aportul la cauza înfringerii hitlerismului și au contribuit la terminarea victorioasă a războiului în Europa⁴. Deci, nu întîmplător cotidianul „New York Times“ consemna faptul că alăturarea țării noastre la Națiunile Unite „constituie unul din evenimentele hotărîtoare ale războiului... S-ar putea ca istoria să consemneze actul de la 23 august ca unul din cele mai hotărîtoare evenimente ale întregului război⁵. Merită a fi subliniată aici aprecierea făcută la 31 ianuarie 1946 de către postul de radio Paris : „Franța socotește că România a adus prin contribuția ei o scurtare a războiului cu cel puțin șase luni“.

Prin urmare, împotriva dușmanului extern și intern, „Poporul român s-a ridicat cu elanul care a însumat anii de răscoale țărănești și greve muncitorești“; lichidînd trecutul întunecat „românii au contribuit cu bravură și cu mari pierderi de oameni la înfrîngerea finală a Germaniei. Trupele naziste se retrăgeau, iar în acel moment teribil și dramatic România, adevărata Românie, a primit ajutor și l-a primit de la românii înșiși, muncitori și țărani și românii patrioți din toate clasele, care luptaseră atîta timp împotriva nedreptei exploatarei și terori, s-au ridicat și s-au aruncat asupra fasciștilor“⁶.

¹ „Scînteia“ nr. 608 din 24 august 1946.

² Hans Friessner, „Verratene schlachten. Die tragödie der deutschen Wermacht in Rumänien und Ungarn“, („Bătălii trădate. Tragedia armatei germane în România și Ungaria“), Editura Holsten, Vlg. Hamburg 1956, p. 215.

³ Csatory Daniél, „Roman Magyar Kapcsolatok“, („Relațiile româno-maghiare“) Kossuth Könyvkiado, 1958, p. 184.

⁴ Din „Corespondența președintelui Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. cu președinții S.U.A. și cu primii miniștri ai Marii Britanii din timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, 1941—1945“, vol. I, E.S.P.L.P., p. 453.

⁵ „New Yor Times“, din 25 august 1944.

⁶ Hewlett Iohanson, „Eastern Europe in the socialist world“, (Europa răsăriteană în lumea socialistă), Editat de Lawrence ot. Wishart, 1955, p. 185—186.

Constituie o mîndrie patriotică faptul că „cele întîmplate la 23 august, un adevărat 14 iulie românesc, dar un 14 iulie mai desăvîrșit care a distrus toate Bastiliile, au fost rezultatul dezvoltării propriilor forțe interne ale poporului român“.¹

În fine, datorită aotului insurecțional din august 1944 și a politicii sale statornice de pace, țara noastră și-a ocupat un loc binemeritat în istoria contemporană universală. În contextul acesteia, nu poate fi dat uitării faptul că „România care a fost de două ori ocupată de Germania, de două ori lovită în fiții ei și pămîntul ei, . . . a dat tot ce a avut mai bun pentru cauza Aliaților. Fiții ei au căzut pentru a elibera patria de sub un jug suportat prea mult timp și cu neliniște. Ei au fost animați de un puternic suflu de libertate . . . Alungîndu-l pe german (citește hitlerist — n.n.) de pe pămîntul lor, ei și-au purificat pămîntul dat spre profanare inamicului de către trădători. România, prin tăria și zelul patriotic al poporului său, a rămas credincioasă tradițiilor ei, în pofida actelor de violență și a crimelor săvîrșite de un pumn de scelerați. Ea a meritat să-și reia locul printre Națiunile Unite și să-și regăsească prietenii de altă dată, mai ales pentru eforturile și sacrificiile pe care le-a făcut“.²

Departate de a fi complete, totuși, relatările de mai sus au darul să evedențieze locul și rolul insurecției naționale antifasciste din august 1944 în lupta poporului român împotriva cotropitorilor străini și, totodată, ce a însemnat ea, în linii generale, pentru deznodămîntul războiului antihitlerist. Memorabilele zile insurecționale constituie pentru făuritorii României de azi izvoare de abnegație și dăruire în transpunerea în viață a politicii Partidului Comunist Român de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate.

DER INTERNATIONALE WIDERHALL DES SIEGES DES NATIONALEN ANTIFASCHISTISCHEN KAMPFES VOM AUGUST 1944

ZUSAMMENFASSUNG

Auf Grund reichhaltiger Fachliteratur erklärt der Autor den Sinn des bedeutenden historischen Ereignisses : der Sieg des nationalen antifaschistischen Kampfes vom August 1944, welcher einen starken politischen Widerhall in der ganzen Welt auslöste. Es werden Ort und Rolle des Kampfes des rumänischen Volkes gegen fremde Eroberer erläutert und die allgemeine Bedeutung für den Ausgang des antihitleristischen Krieges unterstrichen.

¹ Joseph Ducroux, „Roumanie, un des chantiers de la vie nouvelle“, („România, unul din șantierele vieții noi“), Editions Sociales, Paris, 1951, p. 43.

² Cochet și Paquier, „Chaiers France-Roumanie“, nr. 5 din sept.-oct. 1945, p. 46